

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 122/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Foltánom, Štvrť SNP 708, Galanta, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/178/2022 z 27. decembra 2022 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/178/2022 z 27. decembra 2022 **boli porušené** základné práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a aby sa jej vec prerokovala v jej prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/178/2022 z 27. decembra 2022 **zrušuje** a **vec vracia** Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Trnave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **346,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. V zostávajúcej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 15. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, prerokovanie veci v jej prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2, prezumpciu nevinu podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Zároveň žiada zrušiť namietané uznesenie, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

2. Uznesením č. k. III. ÚS 122/2023 zo 16. marca 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 6Tos/178/2022 z 27. decembra 2022 prijatá na ďalšie konanie, ďalej ústavný súd návrhu na odklad vykonateľnosti nevyhovel a vo zvyšnej časti (proti uzneseniu Okresného súdu Galanta č. k. 2T/104/2018 z 1. marca 2022) ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu vyplýva, že sťažovateľka bola trestným rozkazom okresného súdu z 3. decembra 2018 uznaná vinnou zo zločinu neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku, elektronických peňazí alebo inej platobnej karty podľa § 219 ods. 1 a 3 písm. b) Trestného zákona, za ktorý jej bol uložený trest odňatia slobody v trvaní dvoch rokov s podmieneným odkladom so skúšobnou dobou v trvaní dvoch rokov a probačným dohľadom. Okresný súd namietaným uznesením rozhodol, že sťažovateľka sa v skúšobnej dobe podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom neosvedčila a že uložený trest v trvaní dvoch rokov vykoná v ústave s minimálnym stupňom stráženia.

4. Zo strany sťažovateľky (resp. jej obhajcu) bola okresnému súdu 8. júla 2022 doručená sťažnosť proti namietanému uzneseniu okresného súdu spolu so žiadosťou o povolenie navrátenia lehoty na jej podanie s odôvodnením, že už dlhšiu dobu žije v spoločnej domácnosti so svojím druhom na adrese [REDAKOVANÉ] (ďalej len „adresa č. 2“), pričom táto skutočnosť mala byť okresnému súdu známa. Okresný súd však sťažovateľke doručoval upovedomenie o konaní verejného zasadnutia a namietané uznesenie na adresu [REDAKOVANÉ] (ďalej len „adresa č. 1“), na ktorej sa však sťažovateľka už dlhšiu dobu nezdržiavala. S obsahom namietaného uznesenia sa sťažovateľka oboznámila až po tom, ako do spisu nahliadol jej obhajca a bola jej doručená výzva na nástup do výkonu trestu odňatia slobody.

5. Krajský súd namietaným uznesením žiadosť sťažovateľky o povolenie navrátenia lehoty na podanie sťažnosti proti namietanému uzneseniu okresného súdu zamietol a rovnako zamietol sťažnosť proti namietanému uzneseniu okresného súdu pre jej oneskorenosť s odôvodnením, že sťažovateľka v rámci výsluchu 13. septembra 2018 uviedla ako adresu na doručovanie písomností adresu č. 1, a preto boli všetky písomnosti doručované na túto adresu. Okresný súd však doručoval trestný rozkaz, výzvu na nástup trestu a oznámenie o zrušení opatrení smerujúcich k výkonu trestu aj na adresu č. 2, z ktorej sa však všetky zásielky vrátili ako nedoručené. Okresný súd tiež doručoval upovedomenie o konaní verejného zasadnutia a namietané uznesenie na adresu č. 1, z ktorej sa tieto zásielky vrátili ako nedoručené. Z uvedeného považoval krajský súd za preukázané, že sťažovateľka nemala na adrese č. 2 zabezpečené preberanie zásielok a že bola riadne poučená o povinnosti ohlásiť zmenu adresy na doručovanie písomností, ako aj o fikcii doručenia.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Proti namietanému uzneseniu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Ako matka maloletého dieťaťa už dlhšiu dobu žije v spoločnej domácnosti so svojím druhom na adrese č. 2. Táto skutočnosť má vyplývať aj zo súdneho spisu č. 1. 78, 85 a 89 (žiadosť o doručenie zásielky, záverečná správa probačného a mediačného úradníka, žiadosť o predloženie

správy o povesti). Napriek uvedenému však sťažovateľke boli všetky písomnosti doručované na adresu č. 1.

b) Upovedomenie o konaní verejného zasadnutia sťažovateľke nebolo doručené, rovnako ako ani namietané uznesenie okresného súdu, čím došlo k porušeniu jej práva na obhajobu a spravodlivé súdne konanie v dôsledku nesprávnej aplikácie inštitútu fikcie doručenia. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že sa trestnému stíhaniu nikdy nevyhýbala.

c) Po doručení výzvy na nástup do výkonu trestu odňatia slobody sťažovateľka hneď začala vo veci konať. Sťažovateľka na podporu svojej argumentácie poukazuje na nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 3026/16 z 18. novembra 2016, ktorý podľa jej názoru možno analogicky použiť na jej prípad.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd uviedol, že poukazuje na odôvodnenie namietaného uznesenia a zotrváva na právnom názore v ňom uvedenom. Sťažovateľka ako odsúdená (v procesnom postavení obvinenej) po poučení o doručovaní a následkoch s tým spojených v zmysle ustanovenia § 34 ods. 7 Trestného poriadku ako adresu na doručovanie písomností označila adresu svojho trvalého bydliska, t. j. adresu č. 1 a orgánom činným v trestnom konaní a ani súdu neoznámila, že svoju adresu na doručovanie písomností zmenila na adresu č. 2. O adrese aktuálneho bydliska odsúdenej na adrese č. 2 okresný súd vedel, ale z obsahu spisového materiálu vyplýva, že z označenej adresy sa súdu jeho zásielky opakovane vrátili s poznámkou „adresát je neznámy“, z čoho je možné oprávnene vyvodiť záver, že odsúdená sa na adrese č. 2 nezdržiava a nemá zabezpečené preberanie písomností, preto ani nepredpokladal, že si na tejto adrese zásielku prevezme, a preto ju na uvedenú adresu ani nedoručoval. Vzhľadom na uvedené krajský súd navrhol ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť.

III.2 Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka vo svojej replike k podanému vyjadreniu argumentovala uznesením Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 8Tdo/458/2009 z 15. júla 2009, podľa ktorého „*Vyrozumění o konání veřejného zasedání odvolacího soudu lze obviněnému doručovat na jakoukoli adresu, ohledně které je možné předpokládat, že si tam vyzvedne doručovanou zásilku...*“. Skutočnosť, že už dávnejšie žije na adrese č. 2, vyplýva podľa nej aj z podaní Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Galante z 26. februára 2019 a taktiež z 13. apríla 2021, ktoré sú súčasťou spisu (pozri str. 78 a str. 89) a svoj pobyt na adrese č. 2 oznámila aj probačnému a mediačnému úradníkovi v záverečnej správe z 15. júna 2021, ktorá je súčasťou spisu (str. 85).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Preskúmané konanie sa týkalo rozhodovania o premene trestu podmieniene odloženého na nepodmienienny. Napadnuté rozhodnutie preto nemá charakter rozhodnutia vo veci samej,

t. j. nerozhoduje sa v ňom o vine či nevine odsúdeného alebo iným meritórnym spôsobom o podanej obžalobe. Ide o rozhodnutie, ktorým súd rozhoduje o tom, ako odsúdený plní povinnosti a obmedzenia vyplývajúce z uloženého probačného dohľadu. S prihliadnutím na predmet uvedeného konania preto k porušeniu sťažovateľkinho práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy v preskúmanom konaní dôjsť nemohlo.

10. Pokiaľ ide o námietku porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ústavný súd ju v súlade s konštantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva kvalifikoval ako nedôvodnú vzhľadom na neaplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na „*konanie o neosvedčení sa odsúdeného v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia*“. Toto konanie sa totiž netýka rozhodnutia o „trestnom obvinení“ a ani „občianskych práv a záväzkov“ (pozri napr. rozhodnutia vo veciach: Plischke c. Rakúsko zo 7. 3. 1964, X. c. Rakúsko z 23. 5. 1966, X. c. Rakúsko z 19. 7. 1966, X. c. Spojené kráľovstvo z 13. 7. 1970, Helmut Aldrian c. Rakúsko zo 7. 5. 1990).

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa môže každý domáhať ochrany svojich práv na súde. Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy a súčasne aby sa táto norma vykladala v súlade so zmyslom a cieľom tejto normy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 339/2013).

12. Podľa § 64 ods. 1 Trestného poriadku ak obvinený, jeho obhajca, poškodený alebo zúčastnená osoba zmešká z dôležitých dôvodov lehotu na podanie opravného prostriedku, povolí jej orgán, ktorému patrí rozhodovať o opravnom prostriedku, navrátenie lehoty.

13. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti odkazuje na nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 3026/16 týkajúci sa uznesenia súdu o nariadení výkonu podmiennečne odloženého trestu podľa § 330 zákona č. 141/1961 Sb o trestním řízení soudním (trestní řád), v ktorom tento súd uzavrel, že pri doručovaní takéhoto rozhodnutia za jediný ústavne konformný výklad možno považovať ten, podľa ktorého takéto rozhodnutie predstavuje z hľadiska doručovania vždy „*dôležitý dôvod*“, pre ktorý predseda senátu nariadi, aby sa pri doručovaní tejto písomnosti nepoužil § 64 ods. 4 spomínaného zákona, t. j. aby táto písomnosť nemohla byť doručená náhradným spôsobom prostredníctvom fikcie doručenia. Ústavný súd však v prvom rade poukazuje na to, že slovenská právna úprava je odlišná.

14. Česká právna úprava náhradného doručenia dáva českým súdom priestor pre rozšírenie možnosti vylúčenia náhradného doručenia aj v prípadoch rozhodnutí, ktoré určí predseda senátu. Ustanovenie § 66 ods. 4 Trestného poriadku však takýto priestor slovenským súdom v dôsledku explicitného výpočtu rozhodnutí, pri ktorých nemôže dôjsť k realizácii náhradného doručenia, neposkytuje. O ústavnej súladnosti či nesúladnosti dotknutého ustanovenia Trestného poriadku pritom ústavný súd v konaní o individuálnej sťažnosti nie je oprávnený rozhodnúť. To ale neznamená, že súd nemá brať do úvahy závažnosť následkov doručovaného rozhodnutia.

15. Sťažovateľka tvrdila, že upovedomenie o konaní verejného zasadnutia ani namietané uznesenie okresného súdu jej nebolo doručené na adresu č. 2, na ktorej sa dlhodobo zdržiavala a o ktorej musel mať okresný súd vedomosť, pretože to podľa jej názoru vyplýva z obsahu spisu.

16. Ústavný súd zameral svoju pozornosť na zistenie, či skutkové a právne závery krajského súdu, na ktorých založil napadnuté uznesenie, neboli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a či toto

napadnuté uznesenie je z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a či ním zároveň nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľky.

17. Krajský súd vo svojej odpovedi na otázku, či adresa č. 2 sťažovateľky bola jej adresou pre doručovanie písomností, poukázal na to, že sťažovateľka v prípravnom konaní ako svoju adresu na doručovanie písomností označila adresu č. 1 a orgánom činným v trestnom konaní ani súdu neoznámila, že svoju adresu na doručovanie písomností zmenila na adresu č. 2.

18. Zo spisového materiálu v predmetnej veci (na tieto skutočnosti poukázal aj krajský súd v napadnutom uznesení, pozn.) vyplýva, že Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Galanta podaním z 13. apríla 2021 súdu oznámilo, že sťažovateľka sa nachádza na adrese č. 2. Zo záverečnej správy probačného a mediačného úradníka okresného súdu z 15. júna 2021 vyplýva, že sťažovateľka žije v spoločnej domácnosti so svojím druhom rovnako na adrese č. 2 a túto adresu sťažovateľka označila aj pri poučení o jej povinnostiach súvisiacich s probačným dohľadom. Probačná a mediačná úradníčka následne túto adresu č. 2 používala ako adresu sťažovateľky vo svojich ďalších žiadostiach adresovaných príslušným orgánom verejnej správy.

19. Je zrejmé, že súd doručoval tie ktoré písomnosti buď na jednu z dvoch adries alebo rovno na obidve. Sťažovateľka si na adrese č. 1 prevzala 18. marca 2019 trestný rozkaz doručovaný okresným súdom na obe mu v tom čase známe adresy, avšak z adresy č. 2 sa zásielka vrátila s poznámkou adresát neznámy. Okresný súd doručoval výzvu na nástup výkonu trestu sťažovateľke, po ktorom sťažovateľka zaktívnila svoj prístup, na adresu č. 2, no tomu predchádzajúce kľúčové upovedomenie o konaní verejného zasadnutia i namietané uznesenie okresného súdu doručoval pre zmenu na adresu č. 1.

20. Procesný postup okresného súdu, v dôsledku ktorého boli upovedomenie o verejnom zasadnutí i napadnuté uznesenie okresného súdu doručované výlučne na adresu č. 1, nemožno podľa ústavného súdu považovať za procesne správny. V prvom rade ústavný súd poukazuje na to, že adresu č. 2 sťažovateľka ako svoju aktuálnu adresu uviedla pri poučení o jej povinnostiach súvisiacich s probačným dohľadom. Neprevzatie predchádzajúcich súdnych zásielok sťažovateľkou na adrese č. 2 pritom podľa názoru ústavného súdu nepredstavuje dostatočný dôvod na nedoručenie písomností zo strany súdu na túto adresu. Postup súdu, ktorý napriek vedomosti o aktuálnom pobyte sťažovateľky doručoval písomnosti na inú adresu len z tohto dôvodu, považuje ústavný súd za príliš formalistický. Takým postupom pritom došlo aj k porušeniu práv sťažovateľky, ktorá v dôsledku tohto postupu nemala možnosť využiť svoje procesné práva v preskúmanom konaní. Zohľadňujúc oznámenie sťažovateľky a obsah súdneho spisu vo všeobecnosti, mal okresný súd v záujme zachovania dotknutých práv sťažovateľky naďalej doručovať písomnosti minimálne na adresu č. 2, prípadne na obe adresy.

21. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že záverom krajského súdu v napadnutom uznesení o neexistencii dôležitého dôvodu na navrátenie lehoty na podanie opravného prostriedku spojeným s posúdením naplnenia podmienok fikcie doručenia došlo podľa ústavného súdu k porušeniu práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, ako aj základného práva byť prítomný na verejnom zasadnutí podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

22. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka sa ochrany svojich subjektívnych práv mohla domáhať podaním sťažnosti proti napadnutému uzneseniu

okresného súdu. Z napadnutého uznesenia krajského súdu je zrejmé, že toto svoje dispozičné oprávnenie v záujme ochrany svojich práv aj využila, avšak k preskúmaniu vecného obsahu jej sťažnosti v dôsledku prijatia ústavne neakceptovateľného záveru o neexistencii dôležitého dôvodu na navrátenie lehoty na podanie opravného prostriedku v napadnutom uznesení krajského súdu nedošlo. Z dôvodov uvedených v tomto náleze bude úlohou krajského súdu v ďalšom konaní v predmetnej veci sa zaoberať aj posúdením relevantnosti dôvodov predložených v jej sťažnosti.

23. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátenie veci krajskému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). Krajský súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

V.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu ňou uplatnenej sumy 346,26 eur, ktorá nepresahovala sumu trov konania vypočítanú podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 vyhlášky) stanovenú za tri úkony právnej pomoci uskutočnené v roku 2023 spolu s režijným paušálom.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenému v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u ě e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu